

REPUBLIKA HRVATSKA
PUČKI PRAVOBRANITELJ

P.P.R.-25-19-84/20-39-2

Zagreb, 20. veljače 2020.

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
e-mail: ministarstvo@mdomsp.hr; kabinet@mdomsp.hr

PREDMET: Nacrt Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine
- *mišljenje, dostavlja se*

Poštovani,

Sukladno Zakonu o pučkom pravobranitelju (NN br. 76/12) i Zakonu o suzbijanju diskriminacije (NN br.85/08 i 112/12), dostavljamo Vam mišljenje na Nacrt programa za mlade za razdoblje od 2020. do 2024.

Sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) i ciljevima Nacionalne razvojne strategije za razdoblje do 2030., Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. bi trebao biti usklađen s navedenim dokumentima. S obzirom da je Nacionalna razvojna strategija još u izradi, te da je zbog toga odgođeno donošenje Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava i Nacionalne strategije razvoja stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva, upitno je na koji je način ovaj nacrt Nacionalnog programa usuglašen sa istima te da li su se stekli uvjeti za njegovo donošenje.

Načelno, u Programu je predviđeno puno apstraktnih mjera kao što je raspraviti nešto, provesti inovacije i sl. ali nije navedeno koje se konkretne aktivnosti trebaju provesti da bi se ostvario postavljeni cilj.

Iako se u uvodu prepoznaje da su mladi heterogena skupina, predloženi ciljevi, mjere i aktivnosti gotovo da ne prepoznaju ranjivost pojedinih grupa mladih (npr. pripadnici nacionalnih manjina, LGBTIQ osobe, žene, beskućnici i sl.). Također, u uvodu se navodi kako su mlade osobe u dobi od 15 do 30 godina, a dio mjera odnosi se na djecu.

Vezano uz cilj 1. koji se odnosi na smanjivanje opsega vršnjačkog i drugog nasilja te obrazovanje mladih za aktivno građanstvo, velika većina mjera usmjerena je na provedbu u odgojno-obrazovnim ustanovama, dok su znanstvene institucije izostavljene, a nema niti mjera za mlade koji ne sudjeluju u obrazovnim procesima ili su već završili obrazovanje.

Prema istraživanju Ureda pučke pravobraniteljice među mladima od 18 do 30 godina, gotovo svaka druga mlada osoba u posljednjih je pet godina doživjela da im je netko osobno upućivao mrzilačke komentare ili izražavao netrpeljivosti, a trećina ih se s govorom mržnje na internetu susreće gotovo svakog dana. Najčešći povod takvim komentarima su nacionalna ili etnička pripadnosti, rod ili spol, religijsko opredjeljenje, boja kože, seksualna orijentacija, ali i fizički izgled i financijski status, a posebno zabrinjava da mladi ne znaju kako se od takvog ponašanja zaštititi. Dvije trećine ispitanika smatra kako je netrpeljivost prisutna i na instant messaging servisima poput Whatsapp, Snapchata, Facebook Messengera ili Vibera, a kako se ove aplikacije većinom koriste među poznanicima i prijateljima, postavlja se pitanje je li takav diskurs dio uobičajene komunikacije među mladima. Stoga je važno definirati aktivnosti koje bi odgovorile na ove izazove.

Vezano uz Mjeru 2.1.3. kojom je predviđena Izrada i provedba preventivne strategije odgojno-obrazovne ustanove kod pokazatelja rezultata navedeno je kontinuirano smanjivanje broja pojavnosti neprihvatljivog ponašanja u odgojno obrazovnim ustanovama, međutim nije definirano što su takvi neprihvatljivi oblici ponašanja među mladima i na koji način bi se trebalo pratiti njihovo kontinuirano smanjivanje, a nije navedena niti polazna vrijednost za izračun planiranog smanjenja.

Vezano uz cilj 2. koji se odnosi na Jačanje konkurentnosti mladih na tržištu rada, predložene aktivnosti odnose se isključivo na visoko obrazovane mlade, koji su u najmanjoj mjeri isključeni s tržišta rada i sportaše, dok nedostaju mjere koje su usmjerene na jačanje kompetencija najranjivijih kategorija mladih na tržištu rada.

Kod Mjere 2.1.8. za poticanje STEM vještina, smatramo kako bi kod pokazatelja rezultata, odnosno broja mladih koji maturiraju iz STEM područja te broja mladih koji studiraju grane iz oblasti STEM područja bilo korisno prikazati i obrazovnu, dobnu i spolnu strukturu čime bi se lakše pratilo tko ulazi u STEM i tako omogućilo formiranje mjera za one koji su podzastupljene u tim područjima.

Kod Mjere 2.2.2. kojom se predviđa unapređenje mjera za zapošljavanje mladih, s naglaskom na dugotrajno nezaposlene mlade te mlade u NEET statusu, nije razvidno tko su mladi u riziku od ulaska u NEET status, budući je poseban naglasak kod pokazatelja ishoda stavljen upravo na tu skupinu.

Nadalje, u pokazateljima rezultata mjere 2.4.1. pružanje potpore organizacijama civilnog društva u provedbi aktivnosti usmjerenih na mlade u riziku od socijalne isključenosti, korisno je obuhvatiti i broj mladih osoba u riziku od socijalne isključenosti koje su uključene u te mjere.

Vezano uz mjeru 2.4.2. koja se odnosi na razvijanje sustava potpore mladima u riziku od socijalne isključenosti u sklopu obaveznog obrazovanja, smatramo kako je važno identificirati tko su ti mlade ljudi i u aktivnostima definirati konkretne mjere podrške koje će im biti pružene.

Također, mjerom 2.4.4. predviđeno je stvaranje poticajnog okruženja za uključivanje u društvo mladih u sustavu socijalne skrbi, ali nije razvidno kako tome pridonosi broj mladih koji su ostvarili pravo na mjesečnu prijevoznú kartu ili pak sufinanciranje autoškole. Kod mladih, posebice onih u sustavu alternativne skrbi ili koji su iz njega tek izašli, kao i kod mladih korisnika zajamčene minimalne naknade, nije realno očekivati da će oni imati automobil kojeg bi vozili nakon završetka sufinancirane autoškole. Također, smatramo važnim uključiti konkretne aktivnosti koje su usmjerene na osiguravanje pristupa stanovanja mladima iz sustava socijalne skrbi. Naime, o problemima socijalnog uključivanja mladih iz alternativne skrbi smo pisali u Godišnjim izvješćima od 2015. pa nadalje, te preporučili da bi im se trebala osigurati socijalna usluga organiziranog stanovanja do 26. godine, a socijalni stan za korisnike zajamčene minimalne naknade i za mlade koji izlaze iz sustava alternativne skrbi radi prevencije njihova beskućništva. Nadalje, smatramo da bi se kao posebna aktivnost trebalo dodati i socijalno mentorstvo za sve tri kategorije mladih, što smo preporučili u prethodnim izvješćima, a i najavljeno je da će se uvesti novim ZSS.

Vezano uz mjeru 2.5.4. predlažemo istu preformulirati, jer nije jasno na koje zaražene osobe se odnosi i na koje komplikacije, te ovakva formulacija doprinosi stigmatizaciji oboljelih od HIV-a i spolno prenosivih bolesti.

Predlažemo proširiti aktivnosti vezano uz provedbu mjere 2.5.8. koja se odnosi na povećanje razine informiranosti i edukacije mladih o važnosti očuvanja oralnog zdravlja, s obzirom da u RH trenutno nedostaje 220 timova dentalne zdravstvene medicine, najviše u Osječko-baranjskoj županiji.

Vezano uz područje *Mladi u ruralnom području* nacrt Nacionalnog programa prepoznaje niz izazova s kojima se mladi susreću poput „nedostatka društvene i gospodarske infrastrukture, nedostatka radnih mjesta, lošom prometnom povezanošću javnim prijevozom, nedostatkom prilika za obrazovanjem te nedostatkom kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja“, dok dvije predložene mjere nedovoljno odgovaraju na ove problem. Također, temeljem terenskih obilazaka ukazujemo i na specifičan položaj mladih na otocima.

Mjera 2.6.1. koja se odnosi na poticanje razvoja i provedbu aktivnosti usmjerenih mladima u ruralnim područjima kao odgovor na lošu prometnu povezanost javnim prijevozom, predlaže osiguravanje mobilnosti mladih u ruralnim područjima kroz osiguravanje financijskih sredstava za sufinanciranje troškova autoškole i mjesečne putne karte. Osim što se na ovakav način ne može adekvatno i sustavno riješiti problem nedostupnosti javnog prijevoza u ruralnim područjima (koji je problem s kojim su suočeni svi stanovnici ruralnih područja), također nije razvidno po kojim bi se kriterijima i kojim kategorijama mladih subvencionirali troškovi autoškole, budući imovinski cenzus nije naveden.

Mjeru 2.6.2. koja se odnosi na poboljšanje kvalitete života mladih u ruralnim sredinama osiguravanjem pravovremenog pristupa informacijama, osim financijskih potpora mladima za razvoj seoskog turizma i ostanka na selu važno je to proširiti i na druge industrije, posebice ako su kroz mjeru 2.6.1. financirana informatička i digitalna oprema. Također, važno je uključiti aktivnosti koje se odnose na osiguravanje stanovanja mladih kao i dostupnosti socijalnih i zdravstvenih usluga te provođenje kulturnih i društvenih aktivnosti.

S osobitim poštovanjem,

PUČKA PRAVOBRANITELJICA

Lora Vidović